

Příčinná souvislost mezi zahájením či vedením trestního stíhání a zaviněním obviněného

Příčinnou souvislost mezi zahájením či vedením trestního stíhání a zaviněním obviněného je třeba hledat nikoliv v jeho jednání, kterým měl podle orgánů činných v trestním řízení naplnit skutkovou podstatu trestného činu, pro který byl stíhán, nýbrž v jiném jeho chování před zahájením trestního stíhání, popř. v jeho průběhu, především v jeho postoji vůči orgánům činným v trestním řízení, tedy v tom, zda svým jednáním či úkony procesního charakteru zapříčinil, že trestní stíhání muselo být zahájeno (nebo v něm nadále pokračováno).

(Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 1567/2002, ze dne 12.6.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Z. W., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 16, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Rakovníku pod sp. zn. 6 C 640/2001, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. ledna 2002, č. j. 27 Co 5/2002-33, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Rakovníku rozsudkem ze dne 7. 11. 2001, č. j. 6 C 640/2001-21, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 29.925,- Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobci bylo dne 22. 8. 1996 vyšetřovatelem Policie ČR, Okresního úřadu vyšetřování R., sděleno obvinění pro trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. s poučením o nutné obhajobě ve smyslu § 36 odst. 3 tr. ř. Žalobce si pro obhajobu v přípravném řízení zvolil advokáta JUDr. J. S. a pro další obhajobu po podání žaloby advokáta Mgr. P. H. Rozsudkem Okresního soudu v Rakovníku ze dne 13. 5. 1999, sp. zn. 1 T 11/97, byl žalobce podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby v plném rozsahu s odůvodněním, že skutek, který tvořil předmět obžaloby, nebyl a není trestným činem; odvolání okresní státní zástupkyně proti tomuto rozsudku bylo krajským soudem podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto. Žalobce oběma obhájcům zaplatil celkem 38.500,- Kč, avšak při vyčíslení vzniklé škody vycházel pouze z mimosmluvní odměny podle § 6 a násl. advokátního tarifu, a požaduje částku 29.925,- Kč. Soud věc posuzoval podle zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, a dovodil, že ten, proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno, nebo ten, jenž byl zproštěn obžaloby, má podle ustanovení § 1 - § 4 zákona č. [58/1969](#) Sb. zásadně právo na náhradu škody způsobené usnesením o vznesení obvinění (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 1999, sp. zn. 25 Cdo 1800/98, a R 35/91); toto právo nemá pouze ten, kdo si obvinění zavinil sám, a ten, kdo byl obžaloby zproštěn nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný, že mu byla udělena milost, anebo že byl trestný čin amnestován. Soud dospěl k závěru, že žalobce si

trestní stíhání sám nezavinil; žalobce sice v rámci trestního řízení vypověděl, že si ponechal zboží ve vlastnictví Z. R. jako pojistku pro případ, že by jejich vzájemné finanční nároky nebyly vypořádány, avšak nebylo prokázáno, že by tak učinil svémocně či lstivě. K námitce žalované soud uvedl, že ustanovení § 441 obč. zák. o spoluzavinění poškozeného nelze vzhledem ke specifické úpravě zákona č. [58/1969](#) Sb. aplikovat.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 31. 1. 2002, č. j. 27 Co 5/2002-33, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a uplatněný nárok posuzoval rovněž podle ustanovení § 1 - § 4 zákona č. [58/1969](#) Sb. s tím, že sdělení obvinění je analogickou formou zahájení trestního řízení ke vznesení obvinění, jak předpokládá Nejvyšší soud v R 35/91. Zastavení trestního stíhání a zproštění obžaloby mají podle tohoto judikátu stejné důsledky jako zrušení usnesení o vznesení obvinění pro nezákonnost, jestliže k nim došlo z určitých důvodů (předpoklad o spáchání trestného činu obviněným nebyl potvrzen); právo na náhradu škody nemá ten, kdo si obvinění zavinil sám a kdo byl obžaloby zproštěn. Odvolací soud se pak ztotožnil i se závěrem soudu prvního stupně, že žalobce si obvinění nezavinil. Pokud byl zproštěn obžaloby z důvodu, že skutek, pro který byl trestně stíhán, nebyl a není trestným činem, nemělo být žalobci obvinění sděleno.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.; otázku zásadního právního významu spatřuje v posouzení, zda ten, kdo se dopustí protiprávního jednání tím, že zadrží movitou věc za účelem zajištění své pohledávky v rozporu s ustanoveními občanského zákoníku upravujícími výkon zadržovacího práva a vyvolá tak podezření, že si присвоil cizí, jemu svěřenou věc, se dopustil jednání, které je třeba hodnotit jako zavinění trestního stíhání. Podle dovolatelky je třeba odpověď na tuto otázku nutno zásadně hledat v okolnostech, za kterých vzniklo podezření a jež vedly k tomu, že orgány činné v trestním řízení naplnily povinnost zahájit za určitých okolností trestní stíhání. Žalobce byl trestně stíhán za trestný čin zpronevěry podle ustanovení § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. pro jednání spočívající v tom, že si společně se spoluobviněným ponechali ve svém držení zboží (dvě kolekce brýlových obruč), které jim bylo svěřeno Z. R., jako zástavu do doby vyrovnání majetku sdružení podnikatelů R. O. I. s.r.o., a toto zboží nevrátili ani na výzvu jejich majitele. Z trestního spisu Okresního soudu v Rakovníku sp. zn. 1 T 11/97 vyplývá, že žalobce se zbožím naložil způsobem neslučitelným s výkonem retenčního práva podle § 151s odst. 2 obč. zák., nevyrozuměl Z. R. o zadržení věci a jeho důvodech (§ 151s odst. 4 obč. zák.), a proto bylo trestní stíhání žalobce zahájeno v příčinné souvislosti s jeho jednáním. Podle dovolatelky soud prvního stupně přehlédl ustanovení § 20 zákona č. [58/1969](#) Sb., z něhož vyplývá subsidiární aplikace ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody, což sice odvolací soud konstatoval, avšak nevyvodil z toho žádné závěry. Soudy přitom měly posuzovat uplatněný nárok i z hlediska spoluodpovědnosti žalobce na vzniklé škodě podle ustanovení § 441 obč. zák. a rovněž s ohledem na obecnou prevenční povinnost podle § 417 obč. zák. Podle dovolatelky žalobce svým jednáním (protiprávním zadržením movitých věcí) vzbudil obavy, které po podaném trestním oznámení vedly k jeho trestnímu stíhání, přičemž zavinění žalobce ve vztahu k zahájení trestního stíhání je dáno nejméně v rovině nevědomé nedbalosti. V tomto směru je třeba posuzovat okolnosti, za nichž vzniklo podezření a které vedly k tomu, že orgány činné v trestním řízení zahájily trestní stíhání žalobce, nikoliv okolnosti zakládající trestní odpovědnost žalobce. Dovatelka navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a aby mu věc byla vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. ve znění účinném od 1. 1. 2001, bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., a po přezkoumání věci podle § 243a odst. 1 věty první o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 36 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), odpovědnost podle tohoto zákona se vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona, a na škodu způsobenou ode dne účinnosti zákona nesprávným úředním postupem; odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána přede dnem účinnosti zákona, a za škodu způsobenou přede dnem účinnosti zákona nesprávným úředním postupem se řídí dosavadními předpisy. Tento zákon nabyl účinnosti dne 15. 5. 1998.

Vzhledem k tomu, že k zahájení trestního stíhání, s nímž žalobce spojuje vznik škody, došlo před uvedeným datem, posuzoval odvolací soud věc správně podle dosavadního předpisu, tj. podle zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem (dále též jen „zákon“).

Podle § 1 odst. 1 věty první zákona č. [58/1969](#) Sb. stát odpovídá za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, které v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, v řízení správním a dále v řízení trestním, pokud nejde o rozhodnutí o vazbě nebo trestu, vydal státní orgán nebo orgán státní organizace. Podle § 1 odst. 2 zákona odpovědnosti podle odstavce 1 se nelze zprostit.

Podle § 20 zákona pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

Dovolatelce je třeba přisvědčit v tom, že právo na náhradu škody podle § 1 – 4 zákona č. [58/1969](#) Sb. způsobené usnesením o vznesení obvinění (příp. sdělením obvinění) nemá – mimo jiné - ten, kdo si obvinění sám zavinil. Tento právní názor vyslovený již v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90, publikovaném pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1991, vychází z analogické aplikace ustanovení § 5 odst. 2 písm. a) zákona, které stanoví, že právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě nemá ten, kdo si vazbu zavinil sám, zejména tím, že pokusem o útěk nebo jiným svým jednáním dal příčinu k obavám, jež byly důvodem vazby nebo jejího prodloužení. Možnost analogické aplikace citovaného ustanovení pak ve smyslu ustanovení § 20 zákona vylučuje subsidiární použití ustanovení § 441 obč. zák. o spoluzavinění poškozeného na zahájení trestního stíhání.

Zavinění obviněného (ať už ve formě úmyslné či nedbalostní) na zahájení trestního stíhání proti němu (tj. na vydání usnesení o vznesení obvinění či na sdělení obvinění, jak tomu bylo v daném případě) znamená, že obviněný svým zaviněným úkonem přispěl k tomu, že trestní řízení proti němu bylo či muselo být zahájeno, tedy že jeho jednání bylo důvodem k zahájení trestního stíhání proti němu. Příčinnou souvislost mezi zahájením či vedením trestního stíhání a zaviněním obviněného je třeba hledat nikoliv v jeho jednání, kterým měl podle orgánů činných v trestním řízení naplnit skutkovou podstatu trestného činu, pro který byl stíhán, nýbrž v jiném jeho chování před zahájením trestního stíhání, popř. v jeho průběhu, především v jeho postoji vůči orgánům činným v trestním řízení, tedy v tom, zda svým jednáním či úkony procesního charakteru zapříčinil, že trestní stíhání muselo být zahájeno (nebo v něm nadále pokračováno). Nejde tedy o to, zda obviněný se dopustil, byť zaviněně, skutku, pro který byl stíhán a jímž vyvolal podezření, že byl spáchán trestný čin, ale o to, zda svým jiným či dalším jednáním ovlivnil postup orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání nebo v jeho průběhu tak, že bez tohoto jednání by k zahájení (pokračování) trestního stíhání nedošlo, např. uváděním nepravdivých skutečností, odůvodňujících postup podle § 160 odst. 1 tr. řádu, či předstíráním, že vůči němu jsou důvody k trestnímu stíhání, ačkoliv objektivně neexistovaly. Podmínka, že poškozený si sám zavinil obvinění, není naplněna již tím, že se dopustil skutku, pro který bylo trestní stíhání proti němu zahájeno.

Dovolatelka spatřuje zavinění žalobce v tom, že neoprávněně nakládal s cizím majetkem, čímž vyvolal podezření, které vedlo k jeho trestnímu stíhání. Případné porušení zákonné úpravy zadržovacího práva je možno zvažovat z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., za který byl žalobce stíhán, a zároveň takové jednání žalobce mohlo vést k tomu, že orgány činné v trestním řízení dospěly k závěru, že tato skutečnost, příp. s dalšími okolnostmi, nasvědčuje tomu, že byl spáchán trestný čin. Vzhledem k tomu, co bylo shora uvedeno, nelze zavinění žalobce na zahájení vlastního trestního stíhání spatřovat v tom, že se dopustil skutku, pro který byl stíhán a který, jak bylo v průběhu trestního řízení zjištěno, nenaplněoval znaky trestného činu. Žádné jiné okolnosti, z nichž by vyplývalo zavinění žalobce na zahájení trestního stíhání ve smyslu analogického použití ustanovení § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. [58/1969](#) Sb., nebyly zjištěny ani tvrzeny.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný; Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náklady řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Propuštění duchovních \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Skutková zjištění](#)
- [Tarifní hodnota \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předčasný důchod](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Prozatímní rozhodnutí](#)
- [Prozatímní rozhodnutí](#)
- [Imise \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)